

EDİTÖRDEN

Tarihsel, kültürel ve iktisadi egemenlik ilişkileri eril iktidarı ayrıksı kılarken, cinsel yönelimleri ayrılaşan Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks (LGBTİ) gibi toplumun “zayıf” halkalarını da çaresizleştiriyor. Günümüzdeki kapitalist devlet yapısı; cinsellik, doğurganlık, aile hayatı gibi ataerkil normların denetlenmesini, toplumsal cinsiyeti ve kişinin cinsel yönelimini, nasıl giyineceğini, nasıl ve nerelerde çalışacağını siyasi iktidarın kontrolüne tabi kılıyor. Cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliği farklı olan bireyler, bu farklılık temelinde ayrımcılığın ve eşitsizliğin en kötü biçimlerini deneyimlerken, kapitalist toplumda yeni biçimler alarak süregelenleşen bu olgunun tarihsel arka planını da tartışmaya açıyor.

Erkek egemen biçimler ve söylemler de alabilen heteronormativite, cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliği farklı bireyler açısından genel olarak sağlık, özel olarak işçi sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkıyor. Sağlık hakkı, insan hakları içinde en tartışmasız kabul edilenlerden olup, bireylerin etnik kökenine, dinine, diline, cinsiyetine, cinsel yönelimine, yaşına ve sınıfına bakılmaksızın sağlık hizmetlerine erişimini kapsıyor. Çalışma yaşamında işçi sağlığını etkileyen etmenlerden birisi de işçinin işverenin dayattığı koşullara “hayır” diyebilme gücüdür. Türkiye’de LGBTİ çalışanlar diğer alanlarda olduğu gibi iş ortamında da ayakta kalmak, iş tatmini ve iş başarısında düşüş yaşamamak adına heteroseksüel bireylere nazaran çok daha fazla enerji sarf ederler. Toplumun diğer kesimlerini ideolojik tahakküm altına almak zorunda olan eril iktidar, sadece kadını çalışma yaşamında ikincil konuma itmekle kalmaz, dikotomik yaklaşımla “erkek olmayan” herkese hükmeder ve onları çalışma yaşamı dışına iterek emeği değersizleştirir. Böylece çalışma mekânları, ayrımcılığın bir türü olan “cinsel kimliğe dayalı ayrımcılık” sergilenen sahnelere dönüşür. Heteroseksizm dışında kalan cinsel hallerin marjinalleştirildiği durumlarda; kırılmanın, bireyselliğin, yalnızlaşmanın ve öteki olmanın keşiştiği yerde, LGBTİ çalışanların var oluş biçimleri de son derece incitici olabilir. İşyerlerinde eril ortamların “doğal şiddeti”ne karşı korunma stratejisi olarak en sık başvurulan ise cinsel kimliklerin gizlenmesidir, ancak bunun da ruh sağlığı üzerine maliyeti ödenir. Çalışma yaşamının katmanlaşmış sömürü düzeni içinde diğer bir keşişim noktasında göçmenlik ve LGBTİ olmak var kuşkusuz; cinsel kimlikleri nedeniyle uzatılan günlük çalışma sürelerinde en ağır çalışma koşullarına dayanmak zorunda bırakılan, cinsel kimlikleri anlaşıldığında işten çıkartılan ve hatta iş bulamadığı için seks işçiliği yapmak zorunda kalan göçmen LGBTİ’ler... Çalışma arkadaşlarından yönelen üstü örtük tehditler, erkekliği test etmeler, homofobik davranışlar da çalışma ortamlarındaki sözcüğü toz gibi, güürültü gibi bir işyeri ortam tehlikesi olarak hep var olmuştur; kimsenin öngörmediği, düşünmediği, görmediği ya da ölçemediği bir şekilde...

Patriyarkal kapitalist toplumlarda LGBTİ bireyler cinsel yönelimleri nedeniyle iş bulmakta güçlük çekerler ya da bulduklarında işyerlerindeki yaşamlarını daha da zorlaştırmamak için çalışma koşullarında sağlıklarını olumsuz etkileyen birçok etmeni dile getirmekten çekinirken; işçi sağlığı ve güvenliği tehlikelerine “hayır” demeleri sıklıkla uğradıkları ayrımcılık nedeniyle güçleşir. İşçi sağlığı hizmetlerinin bugünkü taşeronlaşmış hali nedeniyle LGBTİ çalışanın kurum dışından arada sırada gelen bir hekime güvenmesi ve hizmet alması ise neredeyse imkânsızlaşır. Bu nedenle LGBTİ işçinin hastalık tanıları normal popülasyona göre çoğunlukla daha geç evrede konur ve bu durum hem yaşam kalitelerini hem de yaşam sürelerini olumsuz etkiler.

Diğer tarafta bu alanda tartışma odağında olması gereken sendikalar, patriyarkal kapitalist sömürünün en kötü halini deneyimleyen LGBTİ bireylerin, çalışma yaşamında konularını güçlendirmelerinin tek adresi olmasına rağmen; sendikalar ile LGBTİ çalışanların ilişkisine bakıldığında yine erilliğin hakimiyeti görülür. Sendikalar tüzüklerinde cinsel yönelim, eşitlik ve cinsiyet kimliğe dayalı ayrımcılıkla ilgili maddelerde cinsel yönelim ifadesine yer vermekte yetersiz kalmakta, çalışma yaşamında ve sınıfsal ilişkiler keşişiminde LGBTİ çalışanların konumu ve deneyimlerini dikkate almakta çekinceli davranabilmektedir.

“Türkiye’de sosyal politikalar ve sendikal mücadeleler LGBTİ’leri içerecek biçimde nasıl dönüştürülebilir? Heteronormatif olmayan bir sosyal politika mümkün mü? LGBTİ mücadelesi sınıfsal dinamikler ve çelişkiler içerisinde nereye oturur, bu dinamiklerle/çelişkilerle nasıl keşişir yahut örtüşür?” (Altınpolat) Sorusuna yanıt aranmasını, çalışma ortamları açısından başlangıç olarak kabul edilebilecek tartışmalarla politik bir hattın oluşturulmasını arzulamaktayız. Ancak, böylesine bir ortamda yer verdiğimiz çalışmalar, tarih ve güncellik arasında salınırken, aynı zamanda ayrımcılık ve özel sömürü biçimlerine karşı bir muhalefet, direniş ve hareketin mümkün olduğuna da ısrar etmeyi amaçlayabilir mi? Sorusunu kendimize sorarken sonraki sayılarımızda bu iddiayı güçlendirmek beklentimizdir...